

Írta: Dávid Andrea

Salva Vita Alapítvány

A Salva Vita Alapítványt Dr. Brooser Gábor professzor alapította Budapesten, 1993-ban. Célja az értelmi sérült emberek önálló életvitelének, társadalmi beilleszkedésének, az integrációnak és a normalizációnak legszélesebb elősegítése.

Alapítványunk elsődleges feladatákként határozta meg a támogatott, integrált munkába állítást, az ehhez szükséges felkészítés munkáját és a társadalmi beilleszkedéshez, az önálló életvitelhez szükséges praktikus ismeretek átadását értelmileg sérült fiatalok és felnőttek részére

Munkánk három egymásra épülő programrendszerből áll:

1. Speciális fejlesztő foglalkozások, szabadidős programok
2. „Munkahelyi gyakorlatok” -felkészítő program
3. Támogatott munkába állítás

1. Speciális fejlesztő foglalkozások, szabadidős programok

A foglalkozások célja a sérült fiatalok és felnőttek részére azon alapvető készségek, képességek fejlesztése (a „felnőtt társadalom” viselkedési formáinak átadása, készségszintre emelése; önállóságra nevelés; kommunikáció, önismeret, gondolkodás, memória, verbális készségek fejlesztése, munkára való felkészítés: koncentráció, „fegyelem”, kitartó munkavégzés képességének kialakítása, a finommotoros mozgások, ügyesség fejlesztése stb.), ismeretek átadása, melyek nélkülözhetetlenek a társadalmi beilleszkedés, az integrált munkavégzés során.

Foglalkozásainkat heti rendszerességgel tartjuk, melyek mindig ingyenesek. Nem zárjuk ki azokat a sérült társainkat sem, akik szegénységük miatt amúgy is a legtöbb szolgáltatásból kimaradnak.

Kézműves foglalkozásunk szakmailag a legösszetettebb. A foglalkozás első felében gyógypedagógusunk – az alapítvány speciálisan kidolgozott gyógypedagógiai fejlesztő programján keresztül – néphagyományunk, a Jeles napok hagyományvilágát felhasználva fejleszti klienseink kommunikációs, verbális, emocionális, közösségi, tudati, éntudati, öntudati stb. képességét, tudását.

Az ehhez kapcsolódó kézműves műhely mindig csatlakozik a fejlesztő foglalkozáson vett néphagyományhoz, különféle népi mesterségek, ünnepi tárgyak készítésével. A foglalkozásokra átlagban 30 sérült jár rendszeresen.

Bábszínházunk foglalkozásainkon fogadjuk a legfiatalabbakat. Elsősorban a 10 év körüli, fokozott magatartásproblémájú fiatalokkal dolgozunk. A bábok, a speciális módszer segítségével észrevétlenül lehet a szorongást feloldani. A célirányosan kiválasztott meséken keresztül a tananyag mélyebben, több szinten beépül, hatékonyan segítve ezzel az iskolai oktatás eredményességét. Önarcképükről készített saját bábjaikkal élethelyzeteket, társas kapcsolatok kialakítását, viselkedésformákat gyakorolnak, készségszintre fejleszve azt. Próbáljuk egyénenként megtalálni azokat az utakat, amelyek segítségével társadalmi beilleszkedésük esélye nő illetve lehetővé válik a későbbiekben.

A foglalkozásokra 12 gyermek jár.

Táncházunk a felszabadult öröm, a féktelen boldogság színhelye hétről hétre. A sérült fiatalok rengeteg dalt tanulnak – több versszakkal, ami iskolai körülmények között elképzelhetetlen lenne ugyanezeknél a fiataloknál –, megismerik a népi hangszereket – ki is próbálhatják azokat –, és táncolnak, játszanak, mesét hallgatnak elvarázsolódva. 40 sérült fiatal jár ide rendszeresen.

Az integráció érdekében két programot is beindítottunk. Az egyiket kéthetenként járnak a sérültek kiválasztott „barátjuk” kíséretében Budapest különböző táncházaiba. (3 fő)

A másik programunkat, a „Színházjárók baráti körét” 1996 végén kezdtük. A program lényege, hogy az Alapítvány szervezésében, ill. anyagi támogatásán keresztül ingyen jegyeket és kívánság szerint kíséret is biztosítunk a sérültek számára. Célunk, hogy egy-egy előadásra 2-3 sérültnél egyszerre ne menjen több, így nem különülnek el a közönség soraiban. A programmal nemcsak hogy életük szerves részévé válik a kultúra iránti igény, de a színházak, opera, operett és hangversenytermek látogatói is elfogadják és megszokják sérült társaink jelenlétét. 4 hónap alatt 72 látogatási alkalom volt.

2. Munkahelyi Gyakorlat program

Célja a 17-18 éves értelmi sérült tanulók felkészítése az iskola utáni munkába állásra, a normál munkahelyi elvárásokra, a munkavégzésre.

A programot fontosnak tartjuk, mert:

1. A munkaerőpiacon létező, reális munkalehetőségeket kínálunk fel (mindenki nem lehet kosárfonó)

2. Nem a sajátos iskolai, hanem a valós munkahelyi elvárásokat közvetítjük a tanulók felé, hiszen feladat a felnőtt életre való felkészítés

3. Ha programunk szerint a 2 év során heti rendszerességgel dolgozik külső munkahelyen a sérült tanuló, akkor:

- a sérült fiatal nem hirtelen kerül ki a felnőtt, ép társadalomba, hanem a biztonságos iskolai környezetből, fokozatosan ismerkedhet meg, készülhet fel a felnőtt élet elvárásaira
- a gyakorlat során – nem nagy csoportban, hanem- egyénileg történik az önálló közlekedésre való felkészítés
- a munkahelyi tapasztalatok, visszajelzések alapján az egyéni fejlesztési program célzottabb, testre szabottabb lehet, biztosított a folyamatos, elfogulatlan kontroll
- legalább 10 féle reális munkalehetőséggel ismerkedik meg 18 éves korára
- felmérhető a tanuló valós munkavégző képessége, munkafegyelme, szocializációs státusza
- a sérült fiatalnak lehetősége nyílik arra, hogy az épek közösségének magatartásmintáit megtanulja, az ő szintjén alkalmazza
- a kétéves program során biztos képet kaphatunk arról, kinél, milyen módon, ütemben valósítható meg a foglalkoztatási rehabilitáció
- kiemelkedő jelentőségű, hogy a munkaadók és a munkatársak különösebb felelősség-, kötelezettségvállalás nélkül kerülnek kapcsolatba, ismerkednek meg személyesen a sérült fiatalokkal. A munkahelyi gyakorlatokat felfoghatjuk úgy is, mint a társadalom „képzését” a sérült emberek befogadására.

A program során a tanulók heti egy alkalommal külső, a nyílt munkaerőpiacon létező munkahelyeken dolgoztak. Két tanuló és egy kísérő ment mindig együtt. Két hónapig dolgoztak egy munkahelyen, majd forgószínpadszerűen mentek a következő munkahelyre

dolgozni. Így a tanév végére 4 munkatípust, 4 munkahelyet és sok-sok „kollégát” ismerhetnek meg gyakornokaink.

Az első év kiemelkedő pozitív tapasztalatai után a második évben három iskolával, 8 munkahelyen folytatjuk a programot. Szeretnénk, ha minél szélesebb körben terjedne az iskolai oktatáson belül ez a speciális oktató program, mert minden segítséget meg kell adnunk a sérült fiataloknak ahhoz, hogy a felnőtt világba is megállják helyüket.

3. Támogatott munkába állítás

A kiegyensúlyozott, teljes emberi élet elengedhetetlen része a munkavégzés, mely azon túl, hogy segíti anyagi létünk megteremtését, célt, elfoglaltságot, feladatot, ritmust ad mindennapjainknak. Ez a mondat minden egyes emberre érvényes, így a sérült emberekre éppúgy, mint ép társaikra.

A támogatott foglalkoztatás tulajdonképpen egy olyan speciális, komplex munkaerőpiaci szolgáltatás, mely minden segítséget megad a sérült munkavállaló és az őt fogadó munkaadó részére ahhoz, hogy sikeres, hosszú távon is biztonságos, megbízható legyen a sérült munkavállaló alkalmazása.

Az elmúlt év tapasztalatai alapján a Támogatott munkába állítás alábbi metodikáját alakítottuk ki:

1. Kapcsolatfelvétel – aktívan keressük a kapcsolatot azokkal a sérült emberekkel, és az őket ellátó szervezetekkel, akik várhatóan sikeresen tudnak munkát vállalni a nyílt munkaerőpiacon. Tesszük ezt személyes felkeresés útján, írásos tájékoztatókon, konferenciákon stb.

2. A sérült munkavállaló felmérése – a felmérés két részből áll. Először az arra alkalmasnak talált sérült fiatalal nagy tapasztalatú, speciális szakmai tudással rendelkező gyógypedagógusunk komplex, munka- és pályaalakmassági vizsgálatot végez. A vizsgálat eredményének áttanulmányozása után a munkahely-feltárást végző dolgozó külön is elbeszélget a sérült fiatalal, hogy személyes élménye, saját benyomása is legyen vele kapcsolatban, hogy a sérült egyéniségének, képességeinek legmegfelelőbb munkahelyet, munkatípust kutassa fel.

3. Munkahely-feltárási – a sérült munkavállaló személyiségének a-lapos megismerése után, elsősorban személyes kapcsolataink révén kutatunk fel munkalehetőséget. Segítségként jelentenek esetenként azok a külföldi tulajdonú vállalatok, ahol a munkáltató hazájából hozza a tolerancia, az esélyegyenlőség, az alapvető emberi jogok tiszteletének kultúráját.

4. Munkaközvetítés – ha találtunk sérült dolgozót fogadó munkahelyet, akkor nagy körültekintéssel kell kijelölni, melyik sérült az, aki tökéletesen alkalmas a munka örömteli elvégzésére. Inkább veszni kell hagyni egy álláslehetőséget (ez nagyon nehéz), mint nem a legmegfelelőbb embert kiközvetíteni, és mind a sérült dolgozó, mind a munkaadó számára egy kudarcélményt szerezni.

5. Munkahely felkészítése – a hosszú távú foglalkoztatás sikerességének egyik kulcsfontja, hogy a közvetlen munkatársak képesek-e elfogadni, tolerálni a sérült dolgozót. Rengeteget segít, ha a leendő munkatársakat már előre felkészítjük kliensünk érkezésére, hogy tudják, kit várjanak; érezzék, hogy fontos és jó, amit tehetnek; érezzék saját felelősségüket; tudják, hogy mit lehet és mit nem lehet majd elvárni munkatársuktól, és hogy az alapítvány dolgozója minden problémánál rendelkezésükre fog állni, nem lesznek egyedül. Ha a sérültet nem tudják munkatársai elfogadni – hiába tudja feladatát elvégezni –, nem lesz sikeres a munkába állítás, mert mindenkit ki lehet „szekirozni” munkahelyéről.

6. Munkahelyi betanítás – a Támogatott foglalkoztatás rendszerének egyik legjelentősebb, speciális, egyedi szolgáltatása a sérült munkavállaló számára segítő biztosítása. A segítő a munkavezetőtől megtanulja a munkafolyamatot. Azt igyekszik egyszerű elemekre lebontani, és meghatározott sorrendbe állítva egy jól körülírható munkafolyamatot kialakítani. Eleinte aktívan együtt dolgozva a sérülttel betanítja a munkát, majd fokozatosan kivonul az együttdolgozásból, és egyre több időre magára is hagyja kliensét. A folyamat vége a sérült ember önálló munkavégzése.

A segítő feladata még, hogy a munkatársak körében emberileg elfogadtassa, megszerettesse dolgozóinkat.

A segítő munkája, hogy a biztonságos önálló közlekedést megtanítsa kliense számára, annak otthona és a munkahely között.

Integrációs törekvésünk abban is megnyilvánul, hogy táncházasaink közül néhányan, önkénteseink kíséretével kétheti rendszerességgel a főváros különböző táncházaiba is járhatnak táncolni.

A munkahelyi gyakorlatok programját 1996 szeptemberében indítottuk. A program szükségességét az mutatta, hogy egyrészt a tanulók úgy végzik el iskolájukat, hogy egyáltalán nincs módjuk a munkahelyi elvárásokkal, a munkatársi kapcsolatok kialakításával, a munkavégzés nehézségeivel, örömeivel, az önálló közlekedés szabályaival megismerkedni. Másrészt az álláskeresés során azt tapasztaltuk, hogy a munkaadók számára teljesen ismeretlenek az értelmi sérült emberek, így sokszor az elutasítás oka az ismeretlentől való tartózkodás. A program során a 17-18 éves sérült tanulók heti egy nap normál munkahelyeken dolgoznak, kísérőjük segítségével. A tanév végére 4 munkatípust, munkahelyet ismernek meg a tanulók.

A támogatott munkába állítást (sérült felmérése, munkahely felkutatása és felkészítése a sérült fogadására, az önálló közlekedés begyakoroltatása mellett a munkahelyi feladatok betanítása, az önálló munkavégzés elérése után folyamatos kapcsolattartás mind a sérülttel, mind a munkahellyel), 4 sérült fiatalnál sikerült jelenleg megvalósítanunk, egy fiatal, pedig most tanulja leendő munkáját.

(Salva Vita Alapítvány, 1025 Budapest, Batai út 5., Tel/fax: 200-6928)